

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №55
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)
«23» шілдеге» 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «22» шілде күні 20 сағаттан «23» шілде күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 22.07.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сагадиева М.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «23» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз орта және биік таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), тау етегіндегі аймақтарда аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 19-24 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей уақытта өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 25-30 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 14-19 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм). Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм). Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, таңертең және күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 22-27 градус жылы.
Өгем жотасы	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, таңертең және күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 24-29 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 21-26, күндіз 33-38 градус қатты ыстық.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30 кей жерлерде 33 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы.

2024 жылғы 22 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен үш тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы бақыланды. Мыңжылқы – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө. және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 2 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 5 °С-тан 23 °С оң мән аралығында. 22 шілдеде таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4444 м биіктікте болды.

**2024 ж. "22" шілдедегі
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 21.07	Мин. 22.07	08 сағ. 22.07	Күндіз 21.07	Түнде 22.07	Орт. 21.07	08 сағ. 22.07	Орт. 21.07	Макс. 21.07	08 сағ. 22.07		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.4	4.6										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			7.0			271	270				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			17.0			576	575				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	20.1	12.5										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			16.0			283	283	3.67	3.67	3.67	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0			122	119				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			21.0			51	51	0.20	0.20	0.20	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0			196	193	3.22	3.30	2.78	-2	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			21.0			254	254				0	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			14.0			323	322	5.88	6.74	5.42	+1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			20.0			280	280				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0			91	90					0
13	Проходная	саға ГБ	1422			22.0			287	286	2.91	3.04	2.77	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0			215	215	1.56	1.56	1.56	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			23.0			312	310	11.58	11.75	11.08	-2	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			22.0			128	125	13.61	14.28	12.46	-1	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			20.0			229	228				-1	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			21.0			207	206				+2	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	16.0	7.9				317	327				+14	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				16.0			137	124				+1	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				16.0			254	252	18.6	18.9	17.7	-2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							140	142	8.15	8.15	9.24	+2	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«23» шілдеге» 2024 ж.
Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4444 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Күндіз орта және биік таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), тау етегіндегі аймақтарда аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. Күндіз кей уақытта өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен. Мұздықтардың еруі жағасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм). Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша)

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері	Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері	Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы	Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы	Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.